

סוד המלכות של יהודה

דברים לשולחן שבת משיעורו השבועי של הרב שניאור אשכנזי

ב"ה, גיליון מס' 24 | פרשת ויחי | י"ב טבת ה'תשפ"ו

לימוד VS מעשה

הגמרא במסכת קידושין שואלת: "תלמוד גדול או מעשה גדול?", והמסקנה: "תלמוד גדול - שמביא לידי מעשה". בחסידות מוסבר שהסיבה לכך היא: הלימוד עומד בראש רק כשהוא מחזק את המשמעת לדברי ה'. אבל אם ההבנה וההזדהות הופכות לתנאי לקיום - בסוף לא יהיה לא תלמוד ולא מעשה. ההיסטוריה הוכיחה זאת שוב ושוב: בכל הגלויות וההשמדות, היהודים הפשוטים והתמימים מסרו נפשם על ציווי ה', בעוד שאלו עם "טביעת אצבע אישית" מצאו צידוקים למה הרברים לא שייכים אליהם.

המשנה באבות מסכמת את הרעיון במשל נפלא: "כל שחכמתו מרובה ממעשיו - לאילן שענפיו מרובים ושורשיו מועטים, והרוח עוקרתו. אבל כל שמעשיו מרובים מחכמתו - שורשיו מרובים, שאפילו כל הרוחות שבעולם אין מזיזות אותו ממקומו".

כך ולא אחרת

המסר לחיים שלנו ולחינוך ילדינו ברור. ילד יודע להבחין היטב בין מה שאבא עושה כי "זה הגיוני" לבין מה שאבא עושה כי "אי אפשר אחרת", כי בלי זה אין חיים יהודיים. את המצוות המבוססות על חוויות משפחתיות נעימות, עלול הילד לזנוח כשיגדל ויפגוש חוויות אחרות. אבל את הקיום הפשוט, את מה שנעשה מתוך "ככה הקב"ה ציווה" - הוא לא יזנח לעולם.

ילדים צריכים לשמוע את המילים "ככה הקב"ה ציווה!". מרוב רצון טוב להיות הגיוניים ולשכנע, שוכחים לפעמים את העיקרון ה"יהודאי" שעליו עומד הכול: יהודי הוא קודם כל מי שמודה למציאות ה', וכל ההסברים וההבנות והחוויות הם לא יותר מתבלינים שבאים למתק את העשייה - לא להחליף אותה.

זהו סוד הנצח של מלכות יהודה ובית דוד: מי שחי על פי הוראות היצרן - שורד לנצח. חיים בצורה כזו, מתוך קבלת עול אמתית, מביאים במהרה לגילוי "ודוד עבדי מלך עליהם לעולם" בגאולה השלמה.

יעקב אבינו שוכב על מיטתו ומבטיח הבטחה מפתיעה: "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" - מלכות יהודה תיכון לנצח. ארבעת אלפים שנה אחרי ההבטחה הזו, צאצאי דוד עדיין חיים וקיימים, בעוד שאף שושלת אחרת בעם ישראל לא שרדה. אנחנו לא יודעים מיהם צאצאי משה, יוסף או שאול - אבל צאצאי דוד יודעים ומתועדים עד היום.

האברבנאל מסביר שכל מפגש הברכות נועד למטרה אחת: למנות מנהיג נצחי לעם ישראל. יעקב "עשה חיפוש וחקירה בכל אחד מבניו כפי טבעו ותכונתו, מי הוא הראוי למלוכה". התוכחה הקשה לראובן, שמעון ולוי באה לסלק אותם מהמלוכה בגלל תכונות מסוכנות להנהגה - פזיזות וקנאות יתר. הברכות לשאר השבטים מבארות שכל אחד נועד לייעוד אחר.

אבל מה כל כך מיוחד ביהודה שזוכה למלוכה הנצחית? הרי מי עומד שם ליד המיטה? יוסף, המשנה למלך מצרים, שכבר הוכיח עצמו בתפקיד המנהיגותי הגדול ביותר שיהודי אחז בו אי-פעם ודווקא הוא נדחה. במה יהודה טוב מיוסף? הרי כל מה שיהודה עשה - יוסף עשה טוב ממנו. יהודה היה מעורב במכירה, בעוד שיוסף מחל וסלח לאחיו, יהודה נכנע לתמר, בעוד שיוסף לא נענה לאשת פוטיפר.

למה יהודה ולא יוסף?

התשובה טמונה בשמותיהם עצמם. השם "יוסף" הוא מלשון "הוספה" - הוא מסמל את בעלי החכמה והעושר הנפשי, אנשים שפועלים מתוך הבנה עמוקה והזדהות פנימית עם מה שהם עושים. השם "יהודה" הוא מלשון "הודאה" - הוא מסמל את המשמעת, את קבלת העול, את ההכנעה להוראות גם כשלא מבינים את הטעם.

לכאורה הראשון עדיף - הוא חווה את המצווה בעוד שהשני רק מקיים אותה. הראשון צומח עם כל קיום, משוכנע במצווה ולא יותר עליה. אבל יש הבדל עמוק יותר: הראשון ניגש לקיום בגלל עצמו, מתוך החוויה האישית שסוחפת אותו. השני הוא מאה אחוז במסירות לקב"ה - השאלה היחידה שמעניינת אותו היא מה ה' רוצה ממני.

שאלות לדיון משפחתי

שאלות לילדים:

1. מה יותר קל לכם: לעשות משהו כי הבנתם למה, או כי אמא/אבא ביקשו?
2. מה עוזר לכם להמשיך לעשות דברים גם כשלא בא לכם?
3. למה חשוב לפעמים לעשות גם בלי להבין?
4. איזו מצווה אתם אוהבים לעשות גם בלי לחשוב למה?
5. מה עדיף: להיות הכי חכם או הכי טוב בלעשות מה שצריך?

שאלות לבוגרים:

1. מתי קרה שהפסקתם לעשות משהו ברגע שהוא כבר לא "דיבר" אליכם?
2. איזו מצווה אתם מקיימים דווקא בלי חוויה מיוחדת - ודווקא שם מרגישים יציבות?
3. איך נראית קבלת עול שהיא לא ציית עיוור?
4. איזה הרגל שומרים בבית "כי ככה עושים" - בלי לחשוב יותר מדי?
5. האם יש משהו שאתם עושים רק בגלל שההורים שלכם עשו - ואתם שמחים על זה?

סיפור לשבת

להוליך אותי אל המקום הנכון, והוא הניח מידיו את החוט והמחט.

המפקח העמיד אותו למשפט מהיר בפני הנהלת המחנה ובערל הצהיר באופן נחוש כי לא יעבוד בשבת. הוא ציפה לעונש חמור, אך מפקד המחנה אמר כי אם כך, הוא יעביר אותו לעבודה אחרת. עמד שם מחסן בו אחסנו את העורות היקרים מהם תפרו את הארנקים. בר'ל ימונה לשומר של המחסן וכך לא יצטרך לחלל שבת.

הוא לא הבין היכן המלכודת והמנהל הסביר: כל השומרים שם, גנבו עורות מהמחסן וגרמו הפסד רב. אדם שמוכן לאבד הכול בשביל האמונה - לא ייגע ברכוש זר וזה בדיוק האיש שאנו מחפשים...

ר' בערל גורביץ היה חסיד חב"ד צעיר שניסה לברוח מברית המועצות. הוא נתפס בגבול בלי ניירות ונשלח למחנה עבודה. האסירים במחנה היו מפעילים מכונות תפירה ותופרים ארנקים מעור עבדו בית חרושת ממשלתי ובערל שבר את הראש איך הוא יוכל לעבור את השבת מהלי לחלל אותה.

בשבת הראשונה אחז בידו את החוט והמחט וידיו רעדו. מחשבות התרוצצו במוחו: מחנה העבודה הזה נחשב נוה, היה לו אוכל כשר שהחזיק אותו בחיים וזוג תפילין שהוכרח מבחוץ. אם יסרב לעבוד בשבת, ישלחו אותו לסיביר ושם גם לא ישיג אוכל כשר, גם לא יניח תפילין וגם יאלץ לחלל שבת. המחשבות כמעט הכריעו אותו, אך לפתע התעשת ואמר: "מה" מצעדי גבר כוננו". אני לא אמור לעזור לקב"ה